

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 11. lipnja 2021.

Analiza presude

Novaković protiv Hrvatske

br. zahtjeva 73544/14

presuda

članak 8. – pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života

Jezik i dob sastavni su dio etničkog i tjelesnog identiteta pojedinca te kao razlozi za otkaz aktiviraju primjenu članka 8. Konvencije.

Osobno uvjetovani otkaz uručen podnositelju jer je u nastavi koristio srpski jezik uz ocjenu nacionalnih tijela da zbog dobi i radnog staža nije sposoban izmijeniti tu trajnu značajku, bez pružanja relevantnih i dostatnih razloga za takvu odluku, nije odgovarao neodgodivoj društvenoj potrebi i nije bio razmjeran pravu učenika na obrazovanje na hrvatskom jeziku.

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud), u vijeću od 7 sudaca, 17. prosinca. 2020. donio je presudu kojom je odlučio o zahtjevu podnositelja vezanim uz povredu prava iz članka 8. Konvencije.

Podnositelj zahtjeva je nastavnik srpskog podrijetla koji je nakon mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja radio u srednjoj školi u istočnoj Slavoniji. Temeljem ugovora o radu na neodređeno vrijeme podnositelj je predavao tehničke predmete u školi u Dardi koju su pohađali učenici različitog etničkog podrijetla. Povodom anonimne predstavke učenika da neki nastavnici u školi protivno Zakonu o srednjem školstvu nastavu ne izvode na hrvatskom jeziku, u studenom 1998. godine proveden je inspekcijski nadzor. Nadzor je proveden samo u odnosu na četvero nastavnika srpskog podrijetla. Po provedenom inspekcijskom nadzoru prosvjetna inspektorica smatrala je da podnositelj ne koristi standardni hrvatski jezik pri izvođenju nastave te je podnositelju zahtjeva rješenjem Ministarstva prosvjete i športa zabranjeno predavanje u razrednim odjelima u kojima se nastava izvodi na hrvatskom jeziku. Kako u predmetnoj školi razredni odjeli nisu bili organizirani prema etničkom podrijetlu učenika i nastava se sukladno usmenoj uputi Ministarstva prosvjete i športa održavala samo na hrvatskom jeziku, škola je podnositelju zahtjeva u ožujku 1999. godine dala osobno uvjetovani otkaz. Predmetna odluka obrazložena je uz argumentaciju da škola ne može podnositelja zaposliti na drugim poslovima u školi jer drugih odgovarajućih poslova nema, a zbog dobi i radnog staža nije bilo opravdano očekivati da će podnositelj kroz dodatno obrazovanje uspjeti savladati izvođenje nastave na standardnom hrvatskom jeziku. Odluku o otkazu podnositelj je pobijao tužbom pred Općinskim sudom u Belom Manastiru, no njegova tužba kao i naknadno podnesena žalba odbijene su. Vrhovni sud Republike Hrvatske je podnositeljevu reviziju odbio kao neosnovanu dok je Ustavni sud Republike Hrvatske, utvrdivši zakonitost odluke o otkazu, zaključio da ona nije bila niti proizvoljna niti diskriminirajuća.

Pred Europskim sudom podnositelj zahtjeva prigovorio je da je osobno uvjetovani otkaz koji je dobio bio protivan članku 8. Konvencije. S obzirom da je za vrijeme trajanja postupka pred Europskim sudom umro, njegovi nasljednici su izrazili želju da ustraju sa zahtjevom. U tom smislu i ocjenjujući prigovor zastupnice Republike Hrvatske da je pravo na koje se poziva podnositelj strogo osobne naravi i stoga neprenosivo, Europski sud je smatrao da podnositeljevi nasljednici imaju legitimni interes i aktivnu legitimaciju nastaviti postupak u podnositeljevo ime. Naime, sukladno praksi suda ([Centar za pravna istraživanja u ime Valentina Campeanua protiv Rumunjske](#) [VV], stavak 97.) u predmetima u kojima je podnositelj umro nakon podnošenja zahtjeva Europski sud je prethodno sudio da nasljednici imaju pravo ishoditi utvrđenje je li njihovom srodniku povrijeđeno pravo koje se štiti Konvencijom.

U okviru dopuštenosti zahtjeva Europski sud je inicijalno razmatrao ulazi li uopće otkaz podnositelja zahtjeva u područje prava na poštovanje privatnog života koje se štiti člankom 8. Konvencije. Sukladno praksi Europskog suda ([Denisov protiv Ukrajine](#) [VV], stavci 100.-107.) radni sporovi potpadaju pod primjenu članka 8. Konvencije, ali samo u sljedećim situacijama:

i) ako se pitanje primjenjivosti članka 8. Konvencije otvorilo zbog razloga donošenja sporne mjere, konkretno odluke o otkazu; ili

ii) ako je sporna mjera imala ozbiljne negativne posljedice na privatni život podnositelja zahtjeva.

Nadalje, Europski sud je istaknuo da je pojam „privatni život“ širok pojam koji se ne može iscrpno definirati te koji obuhvaća kako tjelesni tako i psihički identitet osobe. Stoga jezik koji koristi pojedinac nužno čini dio etničkog identiteta osobe ([Ciubotaru protiv Moldavije](#), stavci 53. i 58.) te zajedno s dobi koja čini dio tjelesnog identiteta osobe ([J.B. i drugi protiv Mađarske](#), stavak 131.) predstavlja bitan aspekt privatnog života pojedinca. S obzirom da su obje spomenute odrednice bile navedene kao razlog osobnog uvjetovanog otkaza koji je uručen podnositelju, Europski sud je ocijenio da je osporena odluka o otkazu u dovoljnoj mjeri povezana s podnositeljevim pravom na privatni život.

U kontekstu osnovanosti zahtjeva te na tragu prethodno navedenih razmatranja o primjenjivosti članka 8. Konvencije, Europski sud je istaknuo da otkaz ugovora o radu svakako predstavlja miješanje u podnositeljevo pravo na poštovanje privatnog života. Stoga je sukladno uvjetima iz članka 8. Konvencije bilo potrebno utvrditi je li predmetno miješanje u pravo na poštovanje privatnog života podnositelja bilo zakonito te nužno u demokratskom društvu.

Je li miješanje bilo zakonito?

Stranke nisu osporile kako pravni temelj odluke o otkazu ugovora o radu podnositelja tako ni kvalitetu primijenjenog Zakona o radu. Nespornost navedenog utvrdio je i Europski sud te je zaključio da je miješanje u pravo na poštovanje obiteljskog života podnositelja bilo zakonito.

Je li miješanje bilo nužno u demokratskom društvu?

Otkaz podnositelja zahtjeva bio je nužna mjera kako bi se zaštitila prava drugih, odnosno prava učenika na obrazovanje na standardnom hrvatskom jeziku. Navedeni cilj Europski sud je prihvatio kao legitiman, no da bi miješanje zadovoljilo kriterij nužnosti u demokratskom društvu mora odgovarati na neodgodivu društvenu potrebu, a pritom miješanje mora biti i razmjerno postavljenom legitimnom cilju.

Prihvaćajući važnost postavljenog legitimnog cilja i to u posebnom kontekstu mirne reintegracije istočne Slavonije, Europski sud je primijetio da podnositelju nije nikada pružena mogućnost da svoj rad uskladi s uvjetima predviđenim nacionalnim zakonodavstvom. Naime, podnositelju je prosvjetna inspekcija umjesto zabrane obavljanja poslova u cijelosti mogla dodijeliti i rok u kojem bi kroz dodatno obrazovanja i osposobljavanje pokušao otkloniti nepravilnosti u svom radu. Štoviše, u slučaju osobno uvjetovanog otkaza obveza je poslodavca prethodno ponuditi radniku mogućnost dodatnog obrazovanja i osposobljavanja, osim ako može dokazati uzaludnost takvog postupanja. Stoga tek paušalni navod škole da dodatno obrazovanje i osposobljavanje podnositelja nije moguće zbog njegove dobi i godina radnog staža Europski sud je smatrao posebno važnim u kontekstu ovog predmeta. Slijedom navedenog, analizirajući argumentaciju i obrazloženja škole i nacionalnih sudova, Europski sud je utvrdio da nikada nisu ponudili detaljno i uvjerljivo objašnjenje zašto smatraju da bi podnositelju bilo nemoguće zbog svoje dobi i radnog staža u primjerenom roku poboljšati jezične vještine kako bi one bile primjerene. Uzimajući u obzir neupitnu sličnost hrvatskog i srpskog jezika te činjenicu da je podnositelj većinu svog profesionalnog života živio i radio u Hrvatskoj, Europskom sudu je bilo neprihvatljivo da je odluka o otkazu podnositelju donesena bez pružanja relevantnih i dostatnih razloga. Dodatno, Europski sud smatrao je bitnim napomenuti da je inspekcijski nadzor u školi proveden samo nad nastavnicima srpske nacionalnosti. Niti jedan nastavnik hrvatske nacionalnosti nije bio podvrgnut inspekcijskom nadzoru kako bi se utvrdilo kako obavlja svoje nastavne dužnosti ili koristi li u nastavi standardni hrvatski jezik. Imajući na umu da je Europska komisija protiv rasizma i netolerancije u svom izvješću o Hrvatskoj iz 1998. godine primijetila veći broj neopravdanih otpuštanja pripadnika srpske nacionalne manjine te njihovu smanjenu zastupljenost u nacionalnom školstvu, takvo izdvajanje određene skupine osoba zbog jezika opravdano otvara pitanje spojivosti takvog postupanja s Konvencijskim i Ustavim standardima zaštite od diskriminacije (*Oršuš i drugi protiv Hrvatske* [VV], stavak 153.).

Konačno, Europski sud je ponovio da iako je sukladno Zakonu o srednjem školstvu bilo predviđeno nastavu izvoditi na hrvatskom jeziku, nacionalnim zakonodavstvom također je bilo predviđeno nastavu izvoditi i na jezicima nacionalnih manjina, očuvanje kojih se država obvezala promicati. Neke škole u istočnoj Slavoniji upravo u relevantno vrijeme izvodile su nastavu na jezicima nacionalnih manjina, uključujući i na srpskom jeziku. Sukladno navodima ravnateljice, diskrepancija oko toga na kojim jezicima će se nastava izvoditi u školi u Dardi razriješena je tek mjesec dana prije inspekcijskog nadzora, usmenom uputom da se u svim razrednim odjelima nastava treba izvoditi isključivo na hrvatskom jeziku.

Slijedom svega navedenog te uzimajući u obzir posebni kontekst poslijeratnog stanja u istočnoj Slavoniji, Europski sud je utvrdio da je došlo do povrede članka 8. Konvencije jer otkaz podnositelju zahtjeva nije odgovarao neodgodivoj društvenoj potrebi niti je bio razmjeran legitimnom cilju kojem je težio.

Za utvrđenu povredu Europski sud je podnositelju dosudio pravednu naknadu u iznosu do 5.000,00 eura na ime neimovinske štete te dodatnih 850,00 eura na ime troškova i izdataka nastalih pred Europskim sudom.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2021. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskom sudom za ljudska prava